

In 1698 verscheen Van Spaans derde en populairste boek: *Beschrijvinge der Stad Rotterdam en eenige omleggende dorpen*⁷). Van Spaan was de eerste die over de geschiedenis van de stad heeft geschreven. Hij is waarschijnlijk op eigen houtje aan dit boek begonnen, zonder de voor die tijd gebruikelijke opdracht en ondersteuning van het stadsbestuur. Zelf zegt hij hierover:

‘Hadden eenige trekneusen en vijshoofden, welke pretenderen veel outheden te hebben, mij wat bij gezet, ’k had het mogelijk wel wat beter of slimmer gemaakt’⁸).

Ook zijn sociale positie speelde hem parten bij het verzamelen van gegevens:

‘Geheele historien zou ik kunnen verhalen, hoe ik met deze en gene dwersdrijvers gevaren ben; ze konden het (na ik geloof) in ’er hoeft niet krijgen dat hier een ongestudeert persoon zijn ongewijden handen aan ’t boekmaken zoude slaan, en nu moeten ze het voor haar oogen, en met eenen al haar outheden den hals gebroken, zien’⁹).

Van Spaan haalde zijn gegevens onder andere uit het *Groot Charterboek* van Van Mieris en uit manuscripten die hem door ‘liefhebbers van outheden’ ter beschikking waren gesteld. Onder deze liefhebbers bevonden zich bijvoorbeeld een koopman in granen, een kleermaker, een kunst- en kaartverkoper, een bakker, een trommel- en lijstenmaker en een lakenbereider¹⁰).

In 1701 verscheen Van Spaans boek getiteld: *Gedenkwaardige Geschiedenissen*. Gerrit beschouwde dit zelf als zijn meest serieuze geschrift:

‘In dit Werk komen geen knorrepraatjes, alzo het een groot crimen, en een verfoeyelijke zaak zoude zijn, te pas’¹¹).

In dit boek wordt, bijna vierhonderd bladzijden lang, een opsomming gegeven van natuurrampen, oorlogen en de gevolgen die deze hadden voor de voedselvoorziening. De duurtelaren 1698 en 1699 zijn waarschijnlijk de aanleiding voor Van Spaan geweest om dit werk te schrijven¹²). De gegevens haalde hij uit de geschriften van schrijvers als Scriverius, Van der Hoeven, Boxhorn en anderen. Voor de laatste vijftig jaar die hij in zijn *Gedenkwaardige Geschiedenissen* behandelde (1650-1700) maakte hij ook gebruik van Merkuren (tijdschriften), Boekzalen van Pieter Rabus en van persoonlijke ervaringen. Van Spaan wilde aantonen dat hemelplagen en oorlogen verschijnselen waren die sinds het begin der tijden waren voorgekomen en dat men deze niet kon tegenhouden door bijvoorbeeld te gaan bidden of een processie te houden. Het enige wat kon en moest worden tegengegaan was misbruik, namelijk het achterhouden van voedsel en de verspilling van etenswaren zoals